

Ģeogrāfija. **Vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmeta standarts**

I. Vispārīgais jautājums

1. Mācību priekšmeta "Ģeogrāfija" standarta saturs veidots, lai izglītojamie apgūtu sociālās ģeogrāfijas un dabas ģeogrāfijas mācību saturu.

II. Mācību priekšmeta mērķis un uzdevumi

2. Mācību priekšmeta "Ģeogrāfija" mērķis ir pilnveidot izglītojamā izpratni par dabas, sociālo un ekonomisko procesu veidošanos un to attīstības mijiedarbību mūsdienu pasaules globālā, reģionālā mērogā un spēju līdzatbildīgi iesaistīties ilgtspējīgā sabiedrības attīstībā.

3. Mācību priekšmeta "Ģeogrāfija" uzdevumi ir radīt izglītojamajam iespēju:

3.1. padziļināt zināšanas un izpratni par pasaules reģionu demogrāfisko un sociālo procesu veidošanos, attīstību, izvērtējot un apzinoties to daudzveidību cēloņsakarības;

3.2. pilnveidot spējas analizēt teorijas, notikumus, sabiedrības un dabas vides mijiedarbībā radītās problēmas un vērtēt ģeogrāfijas zinātnes nozīmi globālā un reģionālā mēroga pētījumos;

3.3. mācīties izprast dabas resursu ģeogrāfiskā izvietojuma likumsakarības, novērtējot resursu ietekmi reģiona un valsts sociālo procesu un saimnieciskās darbības attīstībā;

3.4. pilnveidot praktiskās, pētnieciskās un radošās darbības prasmes ģeogrāfijā, izmantojot dažādus informācijas avotus un daudzveidīgus paņēmienus.

III. Mācību priekšmeta obligātais saturs

4. Mācību satura komponents "Sociālā vide un kultūrvide laikā un telpā":

4.1. pasaules telpiskā struktūra un ģeogrāfiskais novietojums;

4.2. demogrāfiskie procesi, iedzīvotāju demogrāfiskā un sociālā struktūra;

4.3. pasaules apdzīvojuma daudzveidība un to veidojošie komponenti;

4.4. pasaules kultūru ģeogrāfiskā daudzveidība.

5. Mācību satura komponents "Dabas un sabiedrības mijiedarbība":

5.1. dabas procesu un parādību veidošanās Zemes litosfērā, hidrosfērā, atmosfērā, biosfērā un to ģeogrāfiskā izplatība;

5.2. cilvēka, sabiedrības ietekme ekosistēmās un ainavu veidošanās procesos pasaules reģionos, valstīs.

6. Mācību satura komponents "Sabiedrība, valsts un vara":

6.1. mūsdienu pasaules reģionu saimniecības struktūra un ģeogrāfiskā izvietojuma likumsakarības;

6.2. dabas resursu, izejvielu nodrošinājums pasaules valstīs un patēriņa dinamikas ģeogrāfija;

6.3. cilvēku (darbaspēka) resursu reģionālās atšķirības un nodarbinātības struktūra;

6.4. starptautiskās tirdzniecības ģeogrāfija un preču plūsmas;

6.5. globalizācija kā objektīvs pasaules reģionu un valstu attīstības process.

7. Mācību satura komponents "Darbība":

7.1. kartogrāfiskās, grafiskās darbības ģeogrāfisko procesu analīzē un modeļu veidošanā;

7.2. matemātikas zināšanas un prasmes ģeogrāfiska satura uzdevumos;

7.3. analītiski vērtējošā darbība;

7.4. radošā darbība.

IV. Pamatprasības mācību priekšmeta apguvei

8. Mācību satura komponents "Sociālā vide un kultūrvide laikā un telpā":

8.1. iegūst informāciju no plašsaziņas līdzekļiem par mūsdienu aktuāliem notikumiem pasaules reģionos un valstīs;

8.2. raksturo reģionus un valstis pēc ģeogrāfiskā novietojuma un teritorijas lieluma, lieto atbilstošu terminoloģiju, veidojot aprakstu;

8.3. raksturo demogrāfiskos procesus, attīstību atsevišķos reģionos un valstīs, analizējot to veidojošos komponentus;

8.4. izprot iedzīvotāju ataudzes ietekmējošos faktorus un skaidro demogrāfiskās pārejas fāzes, minot konkrētu valstu piemērus;

8.5. izprot valsts un reģiona demogrāfiskās politikas ietekmi iedzīvotāju demogrāfiskajā un sociālajā struktūrā;

8.6. izprot iedzīvotāju izvietojuma ietekmējošos faktorus, raksturo urbanizācijas procesus reģionos, attīstītās un attīstības valstīs;

8.7. raksturo lauku apdzīvojuma daudzveidību, to attīstību bagātās un nabadzīgās zemēs;

8.8. raksturo iedzīvotāju migrācijas veidus, salīdzina migrācijas plūsmas pasaules reģionos, valstīs;

8.9. apzinās iedzīvotāju migrācijas procesā izveidojušās problēmas reģiona, valsts sociālajā vidē;

- 8.10. saskata sociālo problēmu cēloņus un sekas pilsētu aglomerācijās;
- 8.11. izprot cilvēku dzīvesveida un tradīciju daudzveidību, raksturo to reģionālās atšķirības;
- 8.12. analizē un vērtē dažādu reliģisku un etnisku konfliktu cēloņus un sekas pasaules reģionos;
- 8.13. raksturo dažādu kultūru, kultūrvēsturisko celtņu un vietu ģeogrāfisko izplatību.

9. Mācību satura komponents "Dabas un sabiedrības mijiedarbība":

- 9.1. zina par ģeogrāfijas zinātnes veiktiem dabas parādību, sociālo procesu pētījumiem un starpvalstu līgumiem daudzveidīgās dabas vides saglabāšanai pasaules reģionos;
- 9.2. izprot dabas procesu un parādību veidošanās likumsakarības Zemes litosfērā, hidrosfērā, atmosfērā, biosfērā un raksturo to ģeogrāfisko izplatību;
- 9.3. izprot dabas procesu un parādību ietekmi dabas vidē, raksturo augšņu daudzveidību un izplatību;
- 9.4. analizē un vērtē dabas procesu un parādību radītās sekas cilvēku dzīvē;
- 9.5. izprot ūdens ekosistēmu elementu daudzveidību un novērtē saldūdens resursu nozīmi;
- 9.6. apzinās dabas resursu taupīšanu un racionālu izmantošanu ilgtspējīgas sabiedrības attīstībai;
- 9.7. skaidro mežu teritoriju platību samazināšanās tendences, tuksnešu teritoriju paplašināšanās cēloņus;
- 9.8. raksturo Pasaules okeāna ekosistēmas nozīmi dabas procesu apritē un piesārņojuma samazināšanas iespējas šelfa teritorijās;
- 9.9. analizē sabiedrības un dabas vides mijiedarbības aktuālās problēmas sauszemes un Pasaules okeāna ekosistēmās;
- 9.10. ir motivēts darboties vides aizsardzības jomā Zemes daudzveidības saglabāšanā.

10. Mācību satura komponents "Sabiedrība, valsts un vara":

- 10.1. izprot pasaules saimniecības struktūru, atsevišķu saimniecības nozaru izvietojuma likumsakarības un vērtē to nozīmi sabiedrībā;
- 10.2. vērtē dabas resursu nozīmi reģiona, valsts saimniecības nozaru attīstībā, resursu ierobežotības problēmas un valstu sadarbības lomu resursu izmantošanā;
- 10.3. interesējas par alternatīvo resursu izmantošanu un nozīmi pasaules reģionu, valstu ekonomikas attīstībā;
- 10.4. izprot zinātnes un tehnikas progresa nozīmi, valstu ekonomiskās sadarbības lomu saimniecības nozaru attīstībā pasaules reģionos;
- 10.5. raksturo pārtikas nodrošinājuma problēmas cēloņus un sekas attīstītās un attīstības valstīs;

10.6. izprot darbaspēka resursu nozīmi saimnieciskās darbības attīstībā, analizē un salīdzina ekonomiski aktīvo iedzīvotāju struktūru pasaules reģionos, valstīs;

10.7. izprot starptautiskās tirdzniecības organizēšanas principus un raksturo starptautiskās preču plūsmas;

10.8. vērtē transporta un tā veidu nozīmi starptautisko sakaru nodrošināšanā un valsts saimniecības nozaru attīstībā;

10.9. izprot investīciju nozīmi valsts sociālekonomisko procesu attīstībā;

10.10. zina tūrisma resursu un veidu ģeogrāfisko izvietojumu, tūristu plūsmu veidošanās likumsakarības un to nozīmi valsts ekonomikā;

10.11. apzinās ģeogrāfijas zināšanu nepieciešamību un noderīgumu dažādās profesijās un tālākizglītībā;

10.12. izprot globālo finanšu, darbaspēka un pakalpojumu veidošanās cēloņus un likumsakarības;

10.13. vērtē globalizācijas ietekmi dabas vidē, ekonomikā un sociālajā sfērā.

11. Mācību satura komponents "Darbība"

11.1. izprot ģeogrāfijas karšu saturu un kartogrāfiskās metodes dažādu dabas, sociālo, ekonomisko procesu un parādību attēlošanai kartēs;

11.2. izmanto pieņemtos apzīmējumus kartoshēmu un kartogrammu veidošanā;

11.3. pilnveido prasmes no dažādiem avotiem iegūtās informācijas sakārtošanā grafiskos attēlos un modeļos;

11.4. izmanto matemātikas zināšanas un prasmes ģeogrāfiska satura uzdevumos, aprēķinot demogrāfiskos, dabas resursu un saimnieciskās darbības raksturojošos rādītājus;

11.5. plāno praktisko darbu atbilstoši tā mērķim un uzdevumam, izvēloties darba paņēmienus, darba norises gaitu un laiku, patstāvīgi veic ģeogrāfiskus pētījumus;

11.6. izmanto sociālo pētījumu metodes (aptauja, anketēšana) un iegūto informāciju sakārto, analizē un izvērtē;

11.7. veido rakstu darbus par mūsdienu pasaules notikumiem, analizē problēmas, pamatojot savu viedokli un lietojot atbilstošu ģeogrāfijas terminoloģiju.

12. Izglītojamā attieksmes raksturo šī pielikuma 9.10., 10.3. un 10.11. apakšpunktā minētās prasības.